

#INCASÒL 40

40 ANYS, 40 RAONS

40 anys fent sostenible el desenvolupament urbà i la gestió del sòl

L'Institut Català del Sòl, INCASÒL, celebra enguany el 40è aniversari de la seva creació. Per commemorar aquesta efemèride, l'organisme ha creat l'exposició #INCASÒL 40. 40 ANYS, 40 RAONS per tal de donar a conèixer què ha fet la institució al llarg d'aquests quaranta anys, què fa en l'actualitat i què vol fer en el futur. La mostra divulgativa, que es podrà visitar fins al 3 de gener del 2021 als jardins del Palau Robert, tracta, en definitiva, de posar els ulls en el trajecte que ha recorregut aquesta singular empresa pública que ha esdevingut el principal agent de desenvolupament urbà de Catalunya i l'instrument de la Generalitat per implementar polítiques en matèria d'urbanisme, habitatge i gestió del sòl. Alhora, obre un espai de reflexió i de propostes amb vista al futur i sense passar per alt el present, d'enorme incertesa i indubtable rellevància històrica, arran de la crisi provocada per la COVID-19.

Enmig de la conjuntura actual, l'exposició arriba en un moment crucial per al futur del nostre país i del nostre planeta i aprofundeix necessàriament en els escenaris de canvi que es poden obrir en els propers anys amb una voluntat constructiva i optimista per erigir plegats un horitzó de prosperitat i no veure'ns superats per dinàmiques i conflictes que posen en perill el nostre model de benestar. Els grans assumptes del nostre temps, alguns d'àmbit local i altres d'afectació global, tenen el seu espai en els discursos temàtics de forma transversal: el canvi climàtic, l'escassetat de recursos, les desigualtats i la inclusió social, les tensions dels entorns urbans, l'envelliment demogràfic, l'abandonament dels territoris rurals i interiors i la cohesió territorial, la importància creixent del concepte de "paisatge", les tensions polítiques i de desafecció –posant en relleu nous models de governança i participació–, la competitivitat de les ciutats i els territoris, la gestió urbana eficient, l'accés a l'habitatge, la protecció del patrimoni...

Tot això es concretarà en els propers decennis amb la implementació de l'Agenda 2030 i els Objectius de Desenvolupament Sostenible de les Nacions Unides, que en el nostre continent s'expressen en el seguit de polítiques i mesures necessàries a adoptar que ha dissenyat la Unió Europea: el *Green Deal* o Pacte Verd Europeu per a la transformació de l'economia de la UE amb la mirada posada en un futur sostenible.

Dins d'aquest marc de polítiques transformadores en què se sustenta el Pacte Verd –ambició climàtica pel 2030 i el 2050; energia neta, assequible i segura; una indústria orientada cap a l'economia neta i circular; renovació d'edificis en clau energètica; transició cap a una mobilitat sostenible i intel·ligent; un sistema alimentari just, saludable i sostenible; preservació dels ecosistemes i la biodiversitat; i contaminació zero per un entorn sense substàncies tòxiques–, s'engloba l'Agenda Verda Catalunya 2030 i l'Agenda Urbana de Catalunya.

UNA EXPOSICIÓ PER EXPLICAR ELS OBJECTIUS DE L'AGENDA URBANA DE CATALUNYA

L'exposició és a l'aire lliure, amb la posició dels plafons adaptada per a garantir les distàncies de seguretat i els contenidors dels audiovisuals aclimatats per assegurar la ventilació i la presència de grups reduïts, a més de 40 codis QR que ofereixen la possibilitat d'endur-se la informació a casa. Consta de sis parts, que inclouen els sis eixos de l'*Agenda Urbana de Catalunya* reordenats per explicar millor l'activitat de l'INCASÒL. Aquesta agenda la impulsa el Govern de la Generalitat –amb el lideratge de la secretaria de l'Agenda Urbana i Territori del Departament de Territori i Sostenibilitat– per tal d'implementar els Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS) de l'Agenda 2030 de les Nacions Unides amb què es pretén assolir un model de prosperitat compartida en un món sostenible. Dins d'aquest procés, l'Institut Català del Sòl s'està encarregant dels objectius de l'Agenda que tenen una dimensió urbana.

La funció de comissariar l'exposició l'ha realitzat l'arquitecte Roger Subirà, que ha elaborat els continguts de l'exposició amb la participació de diferents treballadors/ treballadores de l'INCASÒL que han aportat el coneixement de la seva experiència i la visió de futur en la qual podria orientar-se l'Institut Català del Sòl. Tota aquesta tasca s'ha estructurat en sis grans eixos amb què la institució pretén explicar les seves línies de treball específiques i que en l'exposició són compatibles amb una visió general del país, una missió corporativa i uns objectius concrets d'actuació futura.

El propòsit principal és familiaritzar el visitant amb els grans assumptes i discussions que afecten, avui, l'ordenació territorial i el model urbà. Per aquest motiu, cadascun dels sis eixos temàtics s'analitza partint d'una perspectiva històrica (centrada en l'àmbit català) que ajuda a entendre tot el que s'ha fet fins a arribar al moment de grans canvis que vivim. Així mateix, repartits per cada eix es destaquen les "40 raons" més remarcables que han definit les línies d'actuació de l'INCASÒL en aquests quaranta anys de trajectòria treballant per un model urbà i territorial que sigui sostenible, des del punt de vista mediambiental, social i econòmic, per a les properes generacions.

Eix 1. Model urbà: salut i naturalització. En aquest eix s'aborda el principal repte de la humanitat en els darrers temps: el canvi climàtic. A les ciutats, on hi ha la més alta concentració de persones, la conscienciació mediambiental és clau per poder mitigar els seus efectes. Els compromisos de la institució en aquest àmbit s'han centrat en la preservació d'espais de gran valor ecològic de la urbanització; el suport a pobles i ciutats per a la creació de nous parcs i espais verds; la incorporació de sistemes innovadors d'energia neta als nous creixements urbans; la integració dels elements naturals i del paisatge als espais urbans; la creació d'infraestructures verdes que milloren el cycle de l'aigua i aporten salut a la ciutat; la preservació de corredors verds i ecològics en espais de gran pressió urbanística; i el compromís ferm amb la millora de la salut mediambiental dels nostres pobles i ciutats.

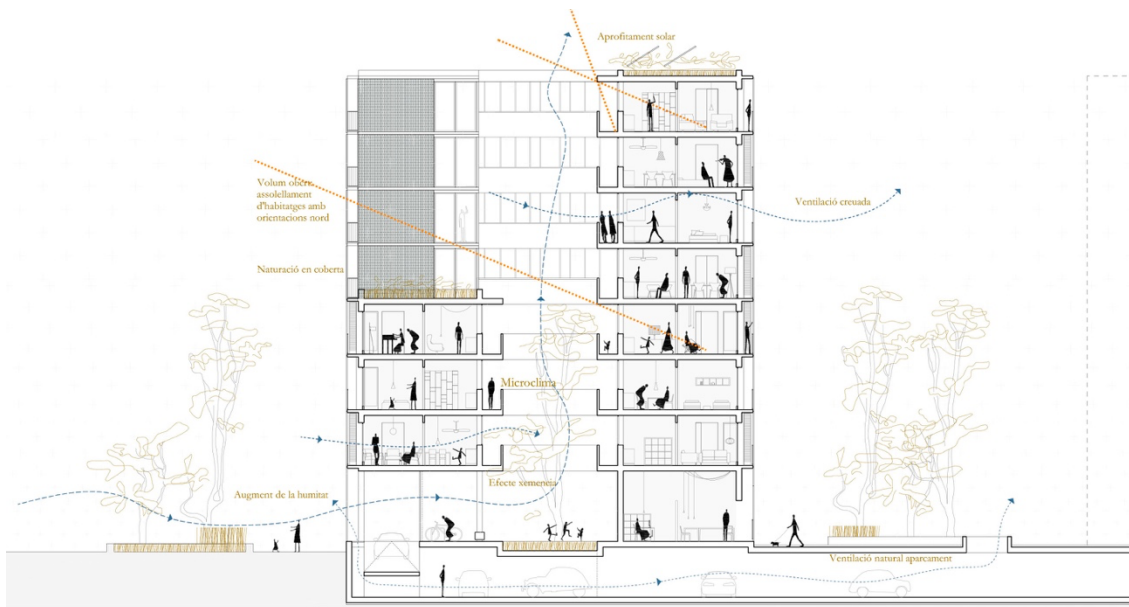

Bassa de laminació i passarel·la dels sectors d'activitats econòmiques Ca n'Alemany a Viladecans

Eix 2. Habitatge assequible. En aquest eix es posa l'accent en el principal dret de la ciutadania: el dret a un habitatge digne i assequible, com a garant del benestar i la dignitat de qualsevol ésser humà. En aquest sentit, les raons de l'INCASÒL han estat ajudar a substituir edificis d'habitatges en situacions d'emergència o precarietat; promoure nous eixamples residencials que estenen la ciutat de forma equilibrada; assajar solucions tecnològiques innovadores en l'habitatge social; fer programes d'habitatge de lloguer dirigits a col·lectius de joves i gent gran; treballar per crear una bossa d'habitatge de titularitat pública destinada al lloguer; incorporar criteris rigorosos d'eficiència energètica i salut als nous habitatges; i fer de l'habitatge social un banc de proves de noves formes de viure.

Procés de remodelació de barris: substitució dels habitatges antics

Aplicació de criteris de sostenibilitat en les noves promocions d'habitatge

Eix 3. Ciutat inclusiva, reciclar la ciutat. En aquest eix, i partint de les previsions que a mitjan segle XXI el 70% de la població mundial viurà en ciutats, s'aprofundeix en les accions per garantir i millorar les condicions de vida dels ciutadans i l'afavoriment de la cohesió social. Els compromisos de l'Institut Català del Sòl són col·laborar en la preservació i rehabilitació del patrimoni arquitectònic de pobles i ciutats i millorar-ne l'espai públic de nuclis històrics; contribuir a la creació de noves centralitats urbanes; implementar un model de ciutat mediterrània, compacta i diversa; i ajudar a revertir situacions de degradació de barris i polígons d'habitatge i contribuir-ne a la millora i regeneració.

Remodelació del nucli antic d'Horta de Sant Joan

Eix Macià, nova centralitat urbana de Sabadell

Eix 4. Prosperitat i impuls econòmic. El quart eix respon a la necessitat de fer compatible el creixement econòmic amb els nous paràmetres mediambientals i amb un compromís de cohesió territorial i equitat social. Les raons que mouen l'INCASÒL en les seves actuacions dins d'aquest àmbit són la creació d'una xarxa d'espais per a l'activitat industrial adaptats a les economies locals; la captació d'empreses internacionals que es vulguin establir a Catalunya; l'establiment d'espais per a l'activitat econòmica en indrets altament atractius i competitius; l'afavoriment de l'encaix territorial d'empreses de sectors estratègics per a l'economia del país; la promoció de sectors industrials compatibles amb l'entorn i mediambientalment responsables; la generació d'espais per a la recerca i la transferència de coneixement; i l'impuls de projectes perquè pobles i ciutats s'adaptin a una nova economia verda i creativa.

El Parc de l'Alba a Cerdanyola del Vallès que acull el Sincrotró

Eix 5. Territori i paisatge. Aquest eix sorgeix de la urgència de dur a terme canvis a escala global arran de la fragilitat dels ecosistemes en un context de superpoblació i emergència climàtica. En aquest sentit, el repte de l'INCASÒL sempre ha estat la preservació de la urbanització dels espais naturals i la recerca de models de gestió que en permetin el manteniment i la sostenibilitat mediambiental. Per tant, els compromisos se centren en la introducció de projectes de gestió als parcs naturals que preservin llurs valors; vetllar per protegir, millorar i ampliar els espais naturals; assajar projectes de gestió dels espais forestals i d'aprofitament de llurs recursos; recuperar ambientalment espais naturals degradats; en apropar la producció agrícola ecològica a la ciutat; i impulsar plans d'ordenació del territori que reconeguin els valors del paisatge.

Recuperació progressiva dels ecosistemes i la biodiversitat de la Torre d'en Mornau

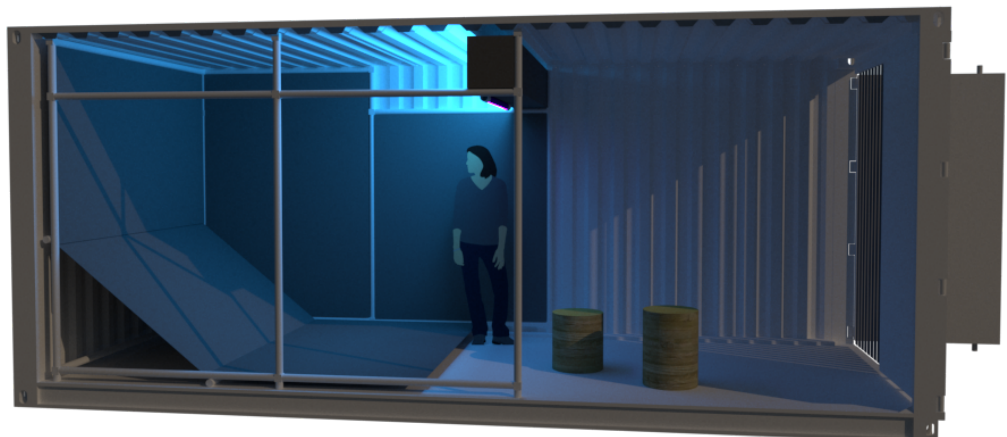
Eix 6. Món local i participació. El darrer eix fa referència a la importància dels ajuntaments en l'assoliment dels objectius de desenvolupament. I en aquest punt, les raons de l'INCASÒL no han estat altres que la construcció d'equipaments públics en pobles i ciutats; la redacció de plans urbanístics d'àmbit supramunicipal; la participació en consorcis per tirar endavant projectes urbanístics d'alta complexitat; la creació d'oficines de proximitat per a la gestió de processos urbanístics complexos; la involucració dels ciutadans en la transformació de pobles i ciutats; l'educació en la participació ciutadana; i la participació en projectes de cooperació internacional.

Les escoles de Roda de Ter dissenyen una àrea lúdica al sector d'activitats econòmiques el Puig Vell

UN LABORATORI DE PROVES DAVANT LA PANDÈMIA DE LA COVID-19

La pandèmia d'enguany també ha marcat un punt d'inflexió en la majoria d'aspectes de la vida quotidiana. Ha quedat clara la importància de l'esfera domèstica i s'han obert noves vies d'exploració en la laboral. I, lògicament, aquesta exposició tampoc no ha estat aliena als fets que es deriven de la situació actual. A part de reflectir-los i de reflexionar-hi, el muntatge mateix –que s'ha refet de dalt a baix sobre la idea inicial– s'ha adaptat per respectar les recomanacions del Departament de Salut i, sense renunciar de cap manera a alguns dels dispositius museogràfics d'alta qualitat que normalment es troben en espais expositius interiors, ha esdevingut un laboratori de proves per avaluar la conveniència dels espais exteriors. Les mesures de seguretat, d'higiene, neteja i de caire mediambiental que s'han pres corroboren la intenció i l'esforç per inclinar la balança en favor d'aquest propòsit.

INCASÒL

L'Institut Català del Sòl va néixer el 16 de desembre del 1980, mitjançant la Llei 4/1980, just un any després que l'Estatut d'Autonomia de Catalunya establís que les polítiques d'ordenació del territori i del litoral, així com l'urbanisme i l'habitatge, eren competència exclusiva de la Generalitat de Catalunya. El seu objectiu és el de servir d'instrument de la Generalitat de Catalunya per implementar polítiques en matèria d'urbanisme, habitatge i gestió del sòl. Sota les directrius del Departament de Territori i Sostenibilitat, l'INCASÒL fa actuacions, coordinades amb els ajuntaments, que permetin la utilització del sòl d'acord amb l'interès general, impedit l'especulació i promovent l'accés dels ciutadans a un habitatge digne, assequible i adequat. L'Institut també vetlla pel progrés del país fomentant l'activitat econòmica, millorant la dotació de serveis i equipaments públics, l'espai públic i els nuclis històrics o preservant el patrimoni arquitectònic dels nostres pobles i ciutats. I, per descomptat, crea zones verdes i preserva i gestiona espais agrícoles i forestals.

Després de quaranta anys d'història, L'Institut Català del Sòl ha esdevingut el principal agent de desenvolupament urbà de Catalunya, tant en l'àmbit residencial i dels sectors destinats a les activitats econòmiques com en l'àmbit estratègic, mitjançant l'impuls de plans directors urbanístics que delimiten i ordenen sectors d'interès supramunicipal per a l'execució directa d'actuacions d'especial rellevància social o econòmica o de característiques singulars.

L'INCASÒL 1980-2019

Sòl

392 sectors desenvolupats

6.815 hectàrees totals

175 sectors de sòl d'activitat econòmica SAE

217 sectors de sòl residencial SR

4.691 ha de sòl per activitats econòmiques desenvolupades

2.728 empreses instal·lades

2.124 ha de sòl residencial desenvolupades

74.221 habitatges potencials

Habitatge

37.417 habitatges construïts

27 barris remodelats

9.600 famílies real·lotjades en els processos de remodelació de barris

Rehabilitació del patrimoni

745 actuacions situades en 369 municipis de Catalunya

Inversió total

5.524 M€ d'inversió en aquests programes